

XIX.

Nogle Analekter om københavnske Præster.*Ved A. Jantzen.*

Blandt de Hjælpemidler, som Wiberg har benyttet ved Udarbejdelsen af sin Præstehistorie, nævnes ogsaa (I, 9) »Provst A. K. Holms Manuskript over Københavns Præster paa Fyens Stiftsbibl.« Den »fortræffelige og lærde« Mand — saaledes karakteriserer Wiberg (II, 192) Optegnelsernes

Forfatter — der døde i København som emeriteret Holmens Provst 1851, har i Aaret 1843, vistnok kun til eget Brug, hastig nedskrevet i et Kvartheft nogle Navnelister over københavnske Præster (Sognepræster) siden Reformationen og ved Hjælp af de bekendteste trykte Repertorier tilføjet Aarstal og Titlerne paa deres Skrifter. Arbejdet har saaledes kun saare ringe litterairt Værd; men nogle enkelte Randbemærkninger give Hefteet lidt Interesse. Disse faa Meddelelser, affattede med en ofte til Ulæselighed afjasket Haandskrift, skulle her gjengives, for saa vidt de ikke vitterligt ere uddragne af trykte Bøger.

1. **Jacob Hvid**, ved Frue Kirke 1773—82, var yndet Prædicant og havde særdeles Gaver til at collectere for de fattige og brugte sædvanlig det Udtryk: jeg kommer igjen — saa det blev længe et Ordsprog i Byen: jeg kommer igjen, sagde Provst Hvid.

2. **Poul Danchel Bast**, ved Frue Kirke 1788—1803, gift med Prof. Abildgaards Søster, hvorved han, efter kun at have været Præst i 6 Aar, blev Stiftsprovst.

Han fik et apoplectisk Tilfælde paa Prædikestolen, blev baaren hjem og døde kort efter. Nogle Aar i Forvejen havde han brækket sit Been og var fra den Tid af svagelig.

3. **Dr. Frederik Plum**, ved Frue Kirke 1803—11, mistede sin Bolig ved Bombardementet 1807, men fik tillige med sin Collega, Clausen, en ikke ubetydelig Understøttelse, selv af norske Geistlige.

Hans „Haandbog for Lærere og Opsynsmænd“ (1802) gav ham saa stor Yndest hos daværende Cancellipræsident Moltke, at denne fik ham til Stiftsprovst.

Recens. af hans Marcellus Palingenius Stellatus i Litt. Tid. 1818 No. 43 er af A. K. Holm.

4. **Dr. Henrik Georg Clausen**, ved Frue Kirke 1808—38, Strax efter Bombardementet blev første Kapellan, Fallesen, kaldet til Sognepræst ved Trin. Kirke, Clausen blev da ene Capellan og fik Capellanboligen efter Fallesen, der vel havde lidt meget, men blev godt sat istand, og denne Bolig beholdt

han, da han blev Sognepræst. Fra 1808 til 1811 havde han sine bedste Aar ved Kirken.

I Københavnsposten 20. Maj 1838 Nr. 136. 137. fortælles, at alle Kbhvns. Præster d. 30. April 1838 samledes hos Clausen for at tage Afsked med ham, ved hvilken Leilighed A. K. Holm førte Ordet.

5. **M. Frederik Christian Rodriquez**, ved Trin. Kirke 1715—26. Udgav en Ligprædiken over Hans Rasmussen Holm 1704. Denne Hans Rasmussen Holm var en velhavende Bonde, flyttede til Nakskov og blev Kjøbmand. Hans Datter blev gift med en Kjøbmand Henrik Didrichsen, og han kaldte sin første Søn Johan Holm; saaledes kom Navnet ind i Familien, og denne samme havde en Søn, Snedker Henrich Holm, og dennes Søn var A. K. Holm, Provst og Sognepræst ved Holmens Menighed i København.

6. **M. Eiler Christopher Kaasbøll**, ved Helligg. Kirke 1732—54. Han havde en Søn, Mag. Peter Kaasbøll, som var først Hører ved Københavns Skole, siden Rector i Nakskov, men maatte snart holde en Subrector og døde i en høi Alder 1794. Han lærte mig de første Grunde, var den lærdeste og blideste Mand, men var altfor seen i sin Læremaade.

7. **Mourits Hansen**, ved Helligg. Kirke 1763—77. Da jeg blev Præst ved Holmens Kirke, var der fem, som havde kjendt M. Hansen, og alle roeste ham, som en i alle Henseender fortræffelig Mand.

8. **Peder Vogelius**, ved Helligg. Kirke 1777—87, var en Svoger til Geheimeraad Ove Guldberg, som, man mener, havde hjulpet ham særdeles med Lovtalerne over Absalon og Knud.

9. **Dr. Peter Hansen**, ved Helligg. Kirke 1787—98. Han var en Broder til Conferentsraad, Bygmester Hansen — og denne havde for ham opbygget Bispegaarden i Odense.

10. **Dr. Børge Poscolan Kofod**, ved Helligg. Kirke 1798—1839. Trukken frem af Juliane og Guldberg, var han ei yndet under F. 6, derfor viste man ham ingen Attention ved hans Jubilæum, men dog havde han beholdt sin

Gage som Hofpræst, og hans Enke [havde] efter hans Død Pension af dette Embede.

11. **Dr. Johannes Lassenius**, ved Petri Kirke 1676—92. man fortæller, at naar han collecterede til de fattige, vare der mange, som enten ikke havde Penge nok, eller bleve bevægede til at give mere, som skreve smaa Anvisninger og lagde i Bækkenet, dem de siden indfrie.

12. **Ludvig Manthey**, ved Petri Kirke 1775—1813, brak engang sit Been i Kirken.

13. **Dr. Joh. Gottl. Marezell**, ved Petri Kirke 1794—1803, gik 1803 som Superintendent til Jena; led skrækkelig, da de Franske ødelagde Byen; fik betydelig Hjælp af sin forrige Menighed.

14. **Dr. Albrecht Heinrich Mathias Kochen**, ved Petri Kirke 1816—24. Man var forgabet i hans Gesticulation og roste offentlig, at han rørte ved Øjet, naar han nævnede det og betegnede [ulæseligt].

Jeg har recenseret hans Prædikener, de var lidet grundige, og han satte en Ære i at vælge særledes Emner. Hans Luthers Catech. var et reent Kluderi. Hans Ven Sternhagen skrev en Antikritik, den jeg besvarede eftertrykkelig.

15. **Josias Lorch**, ved Frederiks Kirke 1759—85. Jeg hørte i Sommeren 1781 (?) hans Forelæsninger over Dav. Psalmer.

16. **Nicolai Henrik Massmann**, ved Frederiks Kirke 1792—1816. M. var Informator i Gr. Bernstorps Huus, derfor blev han, meget ung, Præst ved F. K.

Som Directeur og Overdirecteur ved Søndagsskolerne virkede jeg til Anskaffelsen og Udgivelse af de 3 Medailler. Paa den ene er Massmanns og Reiersens Portraiter — paa den anden har jeg foreslaaet Emblemerne — paa den mindste stod først en Nøgle — jeg foreslog det forandrede Emblem.

17. **Prof. Poul Egede**, ved Vartov Kirke 1741—89, da jeg kom til K., var [han] en af dem, som tog sig af mig.

Johannes Holst pers. C. hos Biskop Egede. Han var en duelig Mand og en meget brugt Manuducteur. Han kom til Jylland og døde i Emmerlev 1824. — Hans Søn, H. P. var et godt Hoved og særdeles kyndig i det hebraiske; blev

Lærer i Horsens, og Præst, men sindssvag, entlediget 36, døde 40. See Erslew 5 H.

Han havde og til Capellan en Erik Olsen, siden Præst ved Alm. Hospital, derfra forflyttet til Norge. Nyerup.

18. **Nic. Fred. Sev. Grundtvig**, ved Vartov 1839—72. Jeg skrev i Athene en Afhandling om at tage Fornuften fangen under Troens Lydighed. Imod den udgav G. et bittert Skrift: Skal vi troe paa Gud eller paa Athene? Jeg svarede ei derpaa, men Prof. P. R. Müller skrev i Litt. Tid. en meget grundig, sindig Recension derover. Jeg havde ellers forhen havt en privat Pennekrig med G.; da hans Verdenskrønike udkom, yttrede jeg min Mening om den for Prof. Hersleb. Grundtvig udbad skriftlig min Dom — jeg sendte ham den — han svarede — og jeg ogsaa; han var aldeles ærlig og gav mig Ret i meget. Correspondencen blev omtalt, og jeg laante mit Afskrift til flere — Geheimeraad Moltke i Cancelliet, Biskop Plum, Rector Heiberg, Pr. Gutfeldt bifaldt det. — Jeg har gjemt det som en Curiositet.

19. Prof. **Herman Treschow**, ved Garnisons Kirke 1774—97. T. var en Kjender af Malerier, havde en stor Samling og handlede med dem.

20. **Albr. Gabriel Grothausen**, ved Garnisons Kirke 1726—41. En Soldat læste en Placat paa Østergade. En Officer gik forbi og slog ham voldsomt, fordi han ikke hilsede. Soldaten forgreb sig mod Officeren og blev skudt. Grothausen prædikede med megen Iver om Officerernes Pligt ei at mishandle sine Undergivne. Der blev klaget, og G. blev uden Ansøgning af C. 6. befordret til Elmshorn. Men ved særdeles Intercession tillod C. 6. Grothausen at blive. Dog mødte ham siden megen Uvillie hos Officererne. Dette har Prof. Brorson fortalt mig.

21. **Chr. Martin Hudtwalcker** ved Garnisons Kirke 1801—09. Da København var beleiret 1807, skrev H. til en af sine Venner, at han havde raadet General Peyman til at capitulere. Brevet blev opsnappet — og H. betydet, at han skulde søge et andet Kald, da han ei længere kunde være Præst i en Fæstning.

22. **Niels Christopher Østrup**, ved Citadelskirken 1817—19, var et mekanisk Genie, opfandt en Maskine til at skjære Tobak paa — men fik ingen Understøttelse.

23. **Dr. Nicolai Schack**, ved Vor Frelzers Kirke 1833—44, stod øverst paa Listen til Fyens Bispestol, da Faber fik den; blev forbigaaet til Frue og Helligk. Kirker — dette og hans Kones Død ødelagde hans Helbred aldeles.

[For et af sine Skrifter] fik han en Guldmedaille af Sverrigs Konge Carl Johan.
